

Jak wiczy u uczniów umiej tno czytania ze zrozumieniem

Ryszarda Kryczka
CKPiDN Mielec
r.kryczka@ckp.edu.pl

Ważnym elementem w uczeniu, którego kształcimy podczas lekcji historii jest czytanie ze zrozumieniem.

Dlatego postanowiliśmy zastanowić się nad sposobem rozwijania u uczniów tej - jak się w niej umiej tno ci.

Najprostszym ćwiczeniem pomagającym uczyć czytania ze zrozumieniem jest zadanie przez nauczyciela pyta do tekstu przed jego przeczytaniem. Uczniowie otrzymują tekst z kilkoma prostymi pytaniami, na które mają znaleźć odpowiedź na podstawie przeczytanego z uwag tekstu.

Dobrym pomysłem jest tutaj zadanie np. trzech pytań, na które odpowiedź znajduje się w tekście oraz czwartego, na które w tekście odpowiedzi nie ma. Po znalezieniu odpowiedzi na trzy pierwsze pytania, uczniowie zaczynają dokładniej czytać tekst, szukając odpowiedzi na czwarte pytanie. Trzeba dokładnie i ze zrozumieniem przeczytać tekst, aby się zorientować, gdzie odpowiedzi na nie w tekście nie odnajdą.

Innym wartościowym ćwiczeniem jest zadanie pyta o czytaniu. Można zadać pytania otwarte (dlaczego? jak?) lub sprowadzające się do prostej odpowiedzi (kto? co? kiedy?). Nauczyciel może również przygotować zdania twierdzące i zapytać, czy są one prawdziwe, czy nie. Zadaniem uczniów jest tutaj wskazanie prawdziwej odpowiedzi: PRAWDA czy FAŁSZ.

Podobnie jak poprzednio warto zapytać również o informacje, których nie ma w tekście. Uczenie czytania ze zrozumieniem, to również pokazywanie, że nie zawsze to, czego szukamy jest w danym tekście, i że trzeba potrafić to znaleźć w innych dostępnych źródłach, bądź przypomnieć sobie na podstawie wiadomości zdobytych na poprzednich lekcjach.

Ciekawym i wbrew pozorom, nie tak łatwym ćwiczeniem, jest poproszenie uczniów o podkreślenie (zakreślenie) najważniejszych informacji w tekście.

Możemy zrobić to w taki sposób:

Ó kolor czerwony ózakreśl od jednego do trzech najważniejszych słów.

ó Kolor pomarańczowy ó zakres 1 kolejne od jednego do trzech najważniejszych słów.

ó Kolor zielony ó wszystko inne, co jest ważne.

To wyczenie tylko pozornie jest łatwe, bo tak naprawdę trzeba zrozumieć całość przekazu zawartego w napisanym tekście i podzielić go na pewne mniejsze fragmenty oraz nadać im wartość.

Godzi się również poprosić przed pracą nad tekstem, a po jego przeczytaniu, aby uczniowie w kilku zdaniach, a ważnymi słowami opowiedzieli treść oraz powiedzieli, co autor chciał przekazać w nim czytelnikom. To jest bardzo ciekawe wyczenie, ale wymaga więcej czasu do jego wykonania.

Opowiedzenie ważnymi słowami tego, co autor chciał nam przekazać, to dopiero początek właściwego zrozumienia tekstu. Drugim etapem jest zastanowienie się, co jest w tym najważniejsze. Można poprosić uczniów o streszczenie danego tekstu w jednej myśli, w jednym zdaniu.

Tutaj warto zastosować pytania pomocnicze, np.:

ó Jaka jest najważniejsza myśl, którą autor chce nam przekazać w danym tekście rodzym?

ó Jak ujmiecie ten tekst w jednym zdaniu?

ó Jeśli to byłby artykuł w gazecie, jaki miałby tytuł i nagłówek?

ó Jakim mottem / przesłaniem moglibyście opisać treść tekstu?

Wyczenie to wygląda bardzo ciekawie i wykonuje się w odniesieniu **do treści danego tekstu, z którym uczniowie pracują**. Po zadaniu wyżej wymienionych pytań będzie wiadome, co tak naprawdę czytelnicy zrozumieli po przeczytaniu tekstu.

Kolejnym bardzo pomocnym wyczeniem, uruchamiającym głębsze sposoby przetwarzania informacji (np. bardziej emocjonalne), jest zapytanie uczniów, co osobie czytającej o danego tekstu, co i jak mogą zastosować w swoim życiu, co pod wpływem tego tekstu mogą zmienić w swoim życiu, czego ich to nauczy.

I tutaj nauczyciel może na siebie pozwolić si takimi pytaniami pomocniczymi jak:

ó Co osobie czytającej szabierasz dla siebie z tego tekstu?

ó Czego ten tekst Ci nauczy?

ó Co możesz zmienić w swoim życiu pod wpływem tego tekstu?

ó Jaka jedna rzecz z tego tekstu Ci zainspirowała?

W ten sposób możemy czytać teksty dotyczące min. zanieczyszczenia środowiska, biografie inspirujących postaci czy opisy konkretnych wydarzeń historycznych.

Najbardziej angażując metod uczenia czytania ze zrozumieniem, to uczenie myślenia krytycznego, myślenia wieloaspektowego oraz analizy.

Propozycja pyta, jakie można zadać uczniom, do kształcenia ww. umiejętności, to:

ó Czy ten tekst ma jakie drugie dno?

ó Dlaczego autor napisał ten tekst?

ó Czy to co pisze autor w danym tekście, to prawda? Czy komuś może zależe na tym, żeby myśleli, że to prawda? A może autor myli się niecelowo?

ó Co czuje autor, kiedy to pisał? Może się bał? Może był smutny? (to zwłaszcza, kiedy czytamy teksty związane z tematyką wojenną)

ó Jakie skutki może przynieść ten tekst? (możesz np. zapytać uczniów o długofalowe skutki hołdu pruskiego dla relacji polsko-niemieckich, albo unii lubelskiej dla relacji polsko-ukraińskich)

ó Czy autor tak samo rozumie poszczególne słowa jak Ty? (np. solidarność, sprawiedliwość).

Podsumowując moje wskazówki dotyczące prawidłowej interpretacji tekstów należy zdać sobie sprawę, że niemożliwe jest funkcjonowanie we współczesnym świecie bez opanowania tej umiejętności. Jednorazowe przeczytanie tekstu często nie wystarczy, aby zrozumieć jego sens, dlatego ta umiejętność należy wiczyć na wszystkich przedmiotach. Wtedy osiągnięty zostanie sukces.

Bibliografia:

1. J. Tazbirowa, *ródc historyczne w nauczaniu historii*, Warszawa 1971.
2. J. Topolski, *Wprowadzenie do historii*, Poznań 1998.